

ord te onder-
gende artikel
stap zijn, in-
niet heel de
een bepaald
geen bezwaar
spreekt.
van dat nan-
nader en ver-
en misschien

H. J. W.

RIJT

hap.

om eens anders
den ander".

1 Cor. 4:5b.

adruk het ge-
intellectuele
t al hun op-
systemen zich
hen daartoe
oorbeeld: zijn
vees" hij met
logma onder-
gaan „hoven

et gezag der
ander opzicht
kerk. Niet al-
zijn tegen de
k: alleen op
e bewaren.

at een derge-
de gemeente
dwendig ver-
aal van den
gemaakt heeft
ap van een
stelsel voor-
ulus en Apol-
de kerk is
ers gezonden
Hem dienen
kan de kerk
en erkennen
ijden; en zoo
veelheid der
zijn van een
en Heere, en
kerk kan en
ook: Apollos;
ift, aanvaardt
is het groote
leer.

Want elke
een brengt
door dat sy-
ren tot een
oldoende, om
toe te voeren
de ander een
Zoodra men
mensen met
chting, breekt
óór den één
n den ander
van Chris-
is, in onder-
n Apollos,
heid" van
den één en
de kerk het
plaats van te
zij een „theo-
uiteen. Men
aats dat men
lus zegt, kan
Petrus lief-
eren" dienen.
g een zekere
ma was zeer
evorming.
zijn, met ver-
slechts waar-
Paulus geen
kunnen ons
de gemeente
paalde „wijs-
de „wijs-
niet eens
as volslagen
ag werd wie
acht, interes-
sing.

ge taak, die
ke was daar-
geacht werd.
ep als leider
verpelijk voor

door vriend
d, zich niet

laten weerhouden, om als ambtsdrager van Christus, tot heel de gemeente zich te richten, en allen te bestraffen vanwege gemeenschappelijke zonde. En het is zeer merkwaardig, hoe Paulus zijn taak vervult.

Hij begint niet een anti-polemiek-campagne; en deelt evenmin rechts en links vermaningen uit tegen eenzijdigheid. Maar hij gaat op de concrete kwestie in; en lust den concreten wortel daarvan aan. Hij verliest zich niet in vage onwerkelijkheden of nietszeggende algemeenheden.

De concrete zonde in Corinthé is factievorming. En de concrete oorzaak is, dat men zich verheft boven de Schrift. Doch daarom drijft Paulus nu ook allen naar de Schrift terug, opdat ze daar hun eenheid weer vinden; en in de gehoorzaamheid aan de waarheid den onderlingen vrede weer als een geschenk ontvangen. Corinthé moet los van de binding aan bepaalde personen met hun respectieve systeem; het moet weer beginnen met zich te onderwerpen aan de Schrift, en al zijn opvattingen te bewijzen uit de Schrift. Dan komt de vrede vanzelf wel. Men leert dan vanzelf wel de verschillende personen eerbiedigen; en hun onderscheiden gaven, wel ver van oorzaak tot schisma te worden, geven stof tot dank.

Ik geloof niet, dat de Gereformeerde kerken het hier gewezen gevaar reeds overwonnen hebben. „De crisis der jeugd"; later de „kwestie A. en B". En nog is er een neiging soms, om de gemeente te maken tot een kamer met verschillende fracties.

Slechts daar, waar de leidersvereering overwonnen wordt door de binding aan de Schrift, is de eenheid der kerk verzekerd. Wie leert inzien, wat het zeggen wil, „Christen" te mogen heeten, weigert volstrekt zich „...-iaan" te noemen.

A.

B. H.

KERKELIJK LEVEN

„Het verbond Gods". (IX.)

We zouden — daarmee werd 14 dagen geleden ons artikel beëindigd — nog even terugkomen op de door ons toen gegeven aanhaling van Comrie.

Reeds vernamen we, hoe naar het oordeel van Hulst, hier (d.w.z. in de van Comrie aangehaalde volzinnen) de wijsbegeerte „struikelt over haar eigen beenen". Afgedacht van die „wijsbegeerte" — die als zoodanig aan Comrie's volzinnen in kwestie geen schuld heeft — achtten wij dat oordeel juist.

Dat is één punt.

Een tweede is dit: wij achten scherpe afwijzing van Comrie's meening in dezen noodzakelijk en gewenscht. Niet om Comrie tegen te spreken, een man, die veel verdienstelijks heeft, maar omdat zijn argumentatie de veelbesproken kwestie raakt, of het genadeverbond in de eeuwigheid, dan wel in den tijd is „opgericht". De groep der ouderen onder ons, Pleiers—Kreulen, Beuker, Heyns, Lindeboom, Bos, Ten Hoor en vele anderen, zeiden beslist: in den tijd. De leiders in de tegenwoordige Chr. Geref. Kerk (met wie wij nog steeds contact zoeken, en die wij niet van ons verwijderen moeten, als zij het zelf niet doen), zeggen hetzelfde. Na het optreden van die ouderen kreeg de gedachte meer en meer voet: het genadeverbond is „opgericht" in de eeuwigheid. Persoonlijk kies ik nu, en koos ik steeds, zonder aarzelen vóór de meening van die ouderen, omdat ik geloof, dat we op die manier de lijn der belijdenis vasthouden. Maar dan is meteen het gewicht van dit citaat en van Comrie en van zijn beoordeeling, duidelijk. In het uit Comrie genomen citaat raken we één der schakelen aan, waarop heel de constructie rust van de leer van een „genadeverbond-van-eeuwigheid" (d.w.z. opgericht in de eeuwigheid en met min of meer duidelijkheid te vereenzelvigen met den vrederaad). Het is voor die ouderen een eere, dat zij, als toenmalige chr. gereformeerden (van vóór 1892) op deze kwestie nader zijn ingegaan; en voor het dogmatische geduld van ons geslacht pleit het niet, dat men van het genadeverbond een voorstelling soms gegeven of gerepeteerd ziet, die op vereenzelviging daarvan met den „raad des vredes"¹⁾ neerkomt, zonder dat ook maar even wordt ingegaan op de vraag: wat is dat: een genadeverbond, opgericht MET²⁾ Christus als Hoofd der Zijnen? Ieder moet toegeven, dat Christus pas in den tijd werkelijk als Hoofd der Zijnen kon functioneren, d.w.z. eerst na de vleeschwording. Want wel kon de Zoon Gods functioneren als aanstaande Christus, doch Christus is er eerst in den tijd: de gezalfde, niet alleen verordeneerde, maar ook met den Heiligen Geest gezalfde knecht des Heeren. Zoo ook kan hij eerst na de schepping en de aanvankelijke verlossing der eerste menschen actueel functioneren als werkelijk Hoofd der Zijnen; eerst toen immers waren er menschen, die „de Zijnen" mochten en konden heeten. Vóór dien is Christus niet actueel het Hoofd der Zijnen, al kon uiteraard wel de Zoon Gods, die voornemens is in het vleesch te komen, als het aanstaande Hoofd der Zijnen worden aangemerkt.

De vraag is dus: wat beteekent het, als men zegt: het genadeverbond is opgericht MET Christus in de

1) Nog eens: dat is de „onderhandeling" tusschen Vader en Zoon vóór den tijd.

2) „Met" is wat anders dan „in"! Men kan die twee posities niet zoo maar aan elkaar gelijk stellen.

eeuwigheid? Feitelijk was de Zoon toen nog geen historische Jezus, geen in de geschiedenis actueel fungerende Jezus Christus; ook al spreken wij gemakshalve allemaal wel van Christus vóór de vleeschwording. En feitelijk kan dus in de eeuwigheid geen verbond met Christus naar Zijn menscheid gesloten zijn. Wel met den Zoon. Niet met den Christus. Zoo min als in de eeuwigheid de Christus het hoogepriesterlijk gebed kon doen, zoo min als in de eeuwigheid de Christus op menselijke wijze, naar Zijn menscheid, „abba, Vader" kon zeggen, of Zijn geest in 's Vaders handen kon stellen, of zich in den doop kon plaatsen onder de wet, of kon zeggen: niet Mijn wil, maar Uw wil geschiede, of iets anders kon doen van al Zijn middelaars-handelingen, die juist in den tijd geschieden moesten, **zoo min** kon in de eeuwigheid Christus een verbond sluiten met den Vader. Dat kan wel de aanstaande Christus (de Zoon, in den vrederaad). Maar wat de Zoon als aanstaande Christus doet, geschiedt wel ter voorbereiding van onze zaligheid, maar is toch ongenoegzaam om deze uit te werken. De Zoon, die de aanstaande Christus is, moet in den tijd Jezus Christus worden. Met een verbond in de eeuwigheid tusschen Vader en Zoon alleen zijn wij niet gebaat; het moet in den tijd worden uitgevoerd, waarop het trouwen ook betrekking heeft. De Zoon moet óók in de historie, en in den tijd, tot den Vader zeggen: Ik kom o God, om uw welbehagen te doen. Niet maar in de eeuwigheid: Ik zal komen, doch óók in den tijd: Ik kom. Niet maar (in de eeuwigheid): zie, daar zal ik zijn, doch ook (in den tijd): zie, hier ben ik.

Of de kwestie dus ook van beteekenis is!

Welnu, tegen dezen achtergrond maakt de constructie van den overigens zoo betekenissenvollen Comrie toch een pover figuur.

Hij begint met „twee onderscheiden willen" te constateeren.

Dat hij zulks doet, is begrijpelijk.

Het hangt immers samen met zijn algemeene uitspraak, dat in alle verbonden twee willen bij elkander komen. Dat is de wil der twee verbondsluitende partijen, zooals men verstaat. Wie van een verbond in eigenlijken zin spreekt, zal niet anders kunnen construeeren (in een eigenlijk verbond treden n.l. minstens twee partijen op).

Rest dus de vraag: welke twee willen komen hier dan volgens Comrie samen?

Comrie's antwoord is: die van God ter eener, en van de menscheid van Christus ter ander zijde.

Hij wil dus met ons allen dezen kant uit, dat het genadeverbond een verbond Gods met den mensch is, dat God en mensch daarin samenkomen.

Daar is ieder 'twee eens.

Maar omdat hij straks van plan is, een zijpad in te slaan, gaat hij nu verder op geheel willekeurige manier a. een beperking aanbrengen, en b. een wezenlijke verandering „binnensmokkelen".

a. Een beperking aanbrengen: de wil van God wordt beperkt tot den wil des Vaders! Wie „God" zegt, spreekt van drie personen; wie van den „Vader" spreekt, noemt slechts den eersten Persoon. Men ziet: Comrie wil alvast naar zijn liefkoosde stelling den weg zichzelf bereiden, maar hij doet dat toch niet wetenschappelijk-eerlijk. Hij redeneert al vast naar zichzelf toe. Wie van genadeverbond spreekt in den zin van de reformatoren, zegt: er zijn twee „partijen", en de goddelijke „partij" is voorzerker God de Drieëenige. Hier bij Comrie evenwel wordt de lijn van vele eeuwen omgebogen: in plaats van den Drieëenigen God, Vader, Zoon en Heiligen Geest komt de Vader.

b. En dan: ook een wezenlijke verandering wordt „binnengesmokkeld". Comrie wil vasthouden aan de grondgedachte, dat het genadeverbond een zaak is tusschen God en mensch. Maar die mensch wordt hier feitelijk veranderd in: God. Ziet men n.l. scherp toe, dan is de tweede wil, die volgens Comrie optreedt in het verbond, hier niet de menscheijke wil, doch de goddelijke van den Zoon. Alleen maar: de goddelijke wil wordt door Comrie voorgesteld als de menscheijke; en daarom spraken we hierboven ook van „binnensmokkelen", hoezeer ook dit woord verder onaangenaam aandoet in een bespreking van deze diepe mysterien. De vlag dekt de lading niet.

Laat ons maar nagaan, wat Comrie nu eigenlijk zegt. Hij noemt dien tweeden wil, die dan voor den menscheijken wil moet doorgaan: den wil van de menscheid van Christus, aangemerkt in deszelfs allernieuwste vereeniging met den persoon van den Zoon van God. Maar dat is dwaasheid, n.l. als het, gelijk hier, gaat over de eeuwigheid. Comrie spreekt over den „menscheijken wil" van Christus. Wel laten nu rusten wat daar weer achter zit, en plaatsen ons even op Comrie's eigen standpunt. Dan zeggen we: die „menscheijke wil" van Christus kan pas „willen" als de mensch Christus er is. Hij is als menscheijke wil pas „aan te merken" in zijn „vereeniging" met den Persoon van den Zoon, als die vereeniging een feit geworden is in den tijd. God kan wel vóór den tijd den bestaanden goddelijken wil van den Zoon aanmerken als straks zich zullende vereenigen met de menscheid van Christus (nog steeds plaatsen we terminologisch ons op Comrie's standpunt), doch men kan niet zeggen: een menscheijke wil, of, de wil der menscheid heeft gewerkt, besloten, ja gezegd, toegestemd, ingewilligd, een verbondsstipulatie aangegaan vóór den tijd, d.w.z. voordat de mensch in kwestie er was. Het is uitgesloten,

De verbijstering van den geloovige over de wegen Gods.

HEEFT GOD VERGETEN GENADIG TE ZIJN? Dat staat in den Bijbel!

Als een directeur van een evangelisatie-koortje zich aan zulk een uitspraak schuldig maakte, zouden wij hem in zijn functie op staanden voet schorsen. Maar dit is een woord van den opperzangmeester onder de kinderen van Korach! Hoe durft die man!

Het is een domme vraag: zou de Alwetende Zich ook maar iets niet herinneren? Een catechisant van het Kort Begrip weet dit beter!

Het is ook een brutale vraag: Heere, weet U niet, dat ik Uw kind ben? Natuurlijk weet de Heere dat, die Asaf moest zich schamen!

Of is het maar een rhetorische vraag, een dichterlijke vrijheid, die redenaars en auteurs zich soms veroorlooven om tot een climax te komen? Dan zouden wij er ons mede kunnen vereenigen, want dergelijke climaxen zijn bij ons zeer geliefd, wij noemen den man die ze weet te hanteeren „een groot talent"!

Asaf zou zich echter diep gekrenkt gevoelen als wij zijn rauwe zielekreet zouden durven thuisbrengen onder de vloeiende woorden der wel-sprekendheid.

Wat meer is, God Die de hartekreet van zijn kind Asaf in ontferming heeft aangenomen, zou Zijn oor afwenden van onze kanseltaal.

Predikers, sprekers en schrijvers, past óp!

Past altijd op, maar in het bijzonder in deze oordeelsdagen. Aan niets heeft een gewond hart minder behoefte dan aan troost, die van een leien dakje gaat. Bespaart dat aan uw gehoor, onthoudt dat aan hen, zelfs wanneer zij het zouden begeeren.

Want al is de taal van Asaf niet naar de reinheid van het heiligdom, zij komt toch uit het geloof voort.

Geloof is niet een bepaalde beschouwing van de dingen. Oeh, wij kunnen ook de gebeurtenissen van onze dagen wel dekken met onze beschouwingen, heel goed zelfs! Voor onze beschouwing sluiten de dingen wel, ze sluiten als een bus.

Maar voor de ziel des menschen sluiten de dingen niet. Juist voor de ziel van den geloovigen sluiten zij niet. Immers voor het geloof is de verhouding tot God, dat is Zijn Vreëverbond, geen formuleering van bepaalde gedachtenbeelden, maar werkelijkheid, reëel en concreet.

Het heeft beleden: ik ben van Hem, met de haren van mijn hoofd, van Hem zijn ook loof en gras, regen en droogte.

Het heeft beleden de heerschappij der genade in het leven. Daar staat het nu in den nood van den tijd. Waar moet het heen? Het hoort verlokende stemmen, die zeggen: loochen den God der Trouwe, ruil uw belijdenis van den God des Verbonds in voor de sombere leer van den Verborgenen God! Of: geef gehoor aan die andere stem, die zegt: zijt gij Zijn kind wel? Asaf, Asaf, vermaan die stem, twijfel liever aan de echtheid van uw geloof, aan de vastheid van uw staat dan uw onbekookte taal te spreken tegen God.

Maar de geloovige weet dat deze uitwegen doodloopen.

De profeet moge de schampere taal om het hoofd hooren gonzen: waar is nu uw God? hij kan noch wil die taal be-amen.

Ook verstaat hij, dat het schijnbaar nederige loslaten van het geloof in werkelijkheid niet anders is dan het loslaten van de belofte, dat is van God den Waarachtige.

Zoo tast hij dan om steun in den nood van zijn leven.

Daar zijn anti-nomieën van het verstand, soms een kruis, maar meestal „een kruis met rozen", oefenterreinen voor geleerdheid en vernuft.

Doch wat beteekenen zij bij de anti-nomieën der ziel? In zulk een verbijstering stamelt en hakkelt Asaf als een kind, dat de hand van Zijn Vader zoekt en grijpt en vastklemt, dat slechts één woord heeft: Vader! Heere God! Jezus!

Dat is genoeg!

Gelukkig de menschen, die naar woorden zoeken! Omdat zij naar GOD zoeken.

Want die Hem zoeken, zullen Hem vinden.

Vinden ook in de verbijstering van hun ziel over de wegen Gods.

N. B.

dat een menscheijke wil een wilsaete voltrekt in de eeuwigheid, vóór den tijd.

De schoen wringt. Comrie wil bewijzen, dat twee willen elkaar ontmoeten; maar de ééne wil was aanwezig, de ander moest nog aanwezig worden.

Comrie had moeten zeggen: de goddelijke wil, aangemerkt in zijn aanstaande vereeniging met de menscheijke natuur (ik plaats me weer op zijn standpunt).

Maar in feite zegt hij: de menscheijke wil, aangemerkt in zijn niet-meer-aanstaande vereeniging met